5 juni 2025

Grondwettelijk Hof

PERSBERICHT
ARREST 85/2025

Het Hof vernietigt het Vlaamse decreet dat de ontslagregeling voor de statutaire personeelsleden van de provinciale en de lokale besturen wijzigt

Een Vlaams decreet wijzigt de ontslagregeling voor de statutaire personeelsleden van de provinciale en de lokale besturen. Verschillende partijen en verenigingen vorderen de vernietiging van dat decreet.
Het Hof oordeelt dat de Vlaamse decreetgever bevoegd is om de regeling met betrekking tot het einde van de arbeidsovereenkomsten, zoals opgenomen in de Arbeidsovereenkomstenwet van 3 juli 1978, van toepassing te verklaren op de beëindiging van de hoedanigheid van de statutaire personeelsleden van de provinciale en lokale besturen en om de geschillen daarover toe te vertrouwen aan de arbeidsgerechten. Het Hof verwerpt eveneens de kritiek tegen de mogelijkheid voor een provinciaal of een lokaal bestuur om tot ontslag over te gaan wegens redenen die verband houden met het gedrag of de geschiktheid van het personeelslid of wegens noodwendigheden voor de werking van het bestuur. Volgens het Hof is het evenwel ongrondwettig dat, wanneer het arbeidsgerecht oordeelt dat het bestuur de statutaire tewerkstelling op onrechtmatige wijze heeft beëindigd, het betrokken personeelslid enkel aanspraak kan maken op een schadevergoeding, zonder dat het bestuur ertoe verplicht is om het personeelslid te re-integreren in zijn vroegere functie. Het Hof vernietigt bijgevolg het Vlaamse decreet. Het Hof handhaaft evenwel de gevolgen van het decreet tot de datum van uitspraak van dit arrest.

1. Context van de zaak

Het Vlaamse decreet van 16 juni 2023 « tot wijziging van het Provinciedecreet van 9 december 2005 en het decreet van 22 december 2017 over het lokaal bestuur, wat betreft de beëindiging van de hoedanigheid van het statutaire personeelslid » (hierna : het decreet van 16 juni 2023) wijzigt de ontslagregeling voor de statutaire personeelsleden van de provinciale en de lokale besturen op drie vlakken: (1) de regeling met betrekking tot het einde van de arbeidsovereenkomsten, zoals opgenomen in de Arbeidsovereenkomstenwet van 3 juli 1978, wordt van toepassing verklaard op de beëindiging van de hoedanigheid van de statutaire personeelsleden van de provinciale en lokale besturen; (2) de arbeidsrechtbanken en -hoven zijn voortaan bevoegd om zich uit te spreken over de geschillen daarover; en (3) de tuchtstraffen « ontslag van ambtswege » en « afzetting » worden geschrapt.

Drie vakorganisaties, twee belangenverenigingen en meerdere lokale ambtenaren vorderen de vernietiging van het decreet van 16 juni 2023.

2. Onderzoek door het Hof

2.1. De bevoegdheidverdelende regels

De verzoekende partijen voeren ten eerste aan dat de Vlaamse decreetgever, door te verwijzen naar de Arbeidsovereenkomstenwet van 3 juli 1978, zijn bevoegdheid met betrekking tot de beëindiging van de tewerkstelling van de statutaire personeelsleden van de provinciale en lokale besturen heeft overgedragen aan de federale overheid.

Volgens het Hof zijn de gewesten, voor wat betreft de provinciale en de lokale besturen, en de gemeenschappen, voor wat de OCMW's betreft, bevoegd om het statuut van hun personeelsleden te regelen. De beëindiging van de tewerkstelling van hun statutaire personeelsleden is een aspect van het statuut. Daarentegen is de federale overheid bevoegd voor het arbeidsrecht, met inbegrip van de regels over de arbeidsovereenkomsten.

Het Hof stelt vast dat het decreet van 16 juni 2023 enkel verwijst naar de wet van 3 juli 1978, zonder een eigen inhoudelijke regeling uit te vaardigen. Hoewel daardoor de invulling van de rechtspositie van het statutair personeel van de provinciale en de lokale besturen tot op zekere hoogte afhankelijk kan worden van de beleidskeuzes van de federale wetgever, belet niets de decreetgever om de verwijzing naar de bepalingen van de wet van 3 juli 1978 op te heffen en in een eigen inhoudelijke regeling te voorzien. Bijgevolg heeft de decreetgever de uitoefening van zijn bevoegdheden niet overgedragen aan de federale wetgever.

De verzoekende partijen voeren ten tweede aan dat de Vlaamse decreetgever niet bevoegd is voor het regelen van de bevoegdheid van de arbeidsgerechten.

Volgens het Hof laat de bevoegdheid van de gewesten en de gemeenschappen om het statuut van hun personeelsleden te regelen hen niet toe om regels uit te vaardigen met betrekking tot de bevoegdheid voor de rechtscolleges, dat tot de bevoegdheid van de federale wetgever behoort.

De decreetgever zou dat enkel kunnen regelen op grond van de techniek van de impliciete bevoegdheden. Daartoe moet het decreet noodzakelijk zijn voor de uitoefening van zijn bevoegdheden, moet die aangelegenheid zich lenen tot een gedifferentieerde regeling en mag de weerslag van dat decreet op de federale aangelegenheid slechts marginaal zijn.

Het decreet van 16 juni 2023 beoogt de ontslagregeling van de statutaire personeelsleden van de provinciale en de lokale besturen af te stemmen op die van de contractuele personeelsleden van die besturen, zodat de decreetgever het als noodzakelijk kon oordelen om dat ook voor de rechtsbescherming te doen. De aangelegenheid inzake de bevoegdheid om uitspraak te doen over de beëindiging van de hoedanigheid van een statutair personeelslid leent zich daarnaast tot een gedifferentieerde regeling. Tot slot heeft de uitbreiding van de bevoegdheden van de arbeidsgerechten enkel betrekking op de geschillen over de beëindiging van de hoedanigheid van het statutaire personeelslid van een provinciaal of een lokaal bestuur, zodat de weerslag op de federale bevoegdheid marginaal is.

Het Hof verwerpt dan ook de kritiek van de verzoekende partijen.

2.2. De *standstill*-verplichting

De verzoekende partijen voeren aan dat het decreet van 16 juni 2023 het bestaande beschermingsniveau inzake het recht op arbeid en het recht op billijke arbeidsvoorwaarden (artikel 23 van de Grondwet) aanzienlijk vermindert, zonder dat daarvoor een redelijke verantwoording bestaat.

Het decreet van 16 juni 2023 laat een provinciaal of een lokaal bestuur toe tot ontslag over te gaan wegens redenen die verband houden met het gedrag of de geschiktheid van het personeelslid of wegens noodwendigheden voor de werking van het bestuur.

Het Hof stelt vast dat het ontslag om redenen die verband houden met de geschiktheid van het personeelslid samenvalt met het reeds bestaande ontslag wegens beroepsongeschiktheid ingevolge het ontoereikend functioneren van het personeelslid. Wat betreft het ontslag om redenen die verband houden met het gedrag van het personeelslid, konden vóór de inwerkingtreding van het decreet van 16 juni 2023 het ontslag van ambtswege en de afzetting als tuchtstraffen worden opgelegd.

De mogelijkheid om een statutair personeelslid te ontslaan wegens noodwendigheden voor de werking van het bestuur, is daarentegen wel een nieuwe ontslagmogelijkheid. Het Hof oordeelt dat, zonder dat moet worden nagegaan of die bijkomende ontslagmogelijkheid het bestaande beschermingsniveau inzake het recht op arbeid en het recht op billijke arbeidsvoorwaarden aanzienlijk vermindert, zij in elk geval redelijk verantwoord is ten aanzien van de doelstelling van de decreetgever om de beëindiging van de statutaire tewerkstelling te moderniseren en te flexibiliseren. Een statutair personeelslid moet immers aanvaarden dat zijn ambt of elementen van zijn statuut, alsook de organisatie van de dienst, eenzijdig kunnen worden gewijzigd op grond van het beginsel van de veranderlijkheid van de openbare dienst.

De verzoekende partijen bekritiseren daarnaast het feit dat, wanneer het arbeidsgerecht oordeelt dat het bestuur de statutaire tewerkstelling op onrechtmatige wijze heeft beëindigd, het betrokken personeelslid enkel aanspraak kan maken op een schadevergoeding, zonder dat het bestuur ertoe verplicht is om het personeelslid te re-integreren in zijn vroegere functie.

Vóór de inwerkingtreding van het decreet van 16 juni 2023 bestond er wel een verplichting tot re-integratie. Dat was immers een gevolg van de vernietiging van de ontslagbeslissing door de Raad van State. De toepassing van de bepalingen van de Arbeidsovereenkomstenwet van 3 juli 1978 leidt evenwel ertoe dat een vernietiging van het ontslag niet langer de re-integratie van het personeelslid tot gevolg heeft. Uit de parlementaire voorbereiding van het decreet van 16 juni 2023 blijkt dat dat ook de bedoeling was van de decreetgever.

Volgens het Hof vormt het feit dat een statutair personeelslid van een provinciaal of een lokaal bestuur, in geval van een onrechtmatige beëindiging van zijn tewerkstelling, niet langer aanspraak kan maken op de re-integratie in zijn vroegere functie, een aanzienlijke vermindering van het bestaande beschermingsniveau inzake zijn recht op arbeid en zijn recht op billijke arbeidsvoorwaarden. Een wezenlijk kenmerk van het statutair ambt is evenwel het vaste karakter van de betrekking, dat onder meer inhoudt dat een statutair personeelslid zijn betrekking gewaarborgd ziet door het feit dat zijn ambt slechts kan worden beëindigd op grond van redenen die uitdrukkelijk in zijn rechtspositieregeling zijn opgesomd. Volgens het Hof kan de doelstelling van de decreetgever om de beëindiging van de statutaire tewerkstelling te moderniseren en te flexibiliseren, niet verantwoorden dat het vaste karakter van de betrekking van die personeelsleden grotendeels wordt tenietgedaan doordat hun de mogelijkheid tot re-integratie wordt ontnomen.

De kritiek van de verzoekende partijen is bijgevolg gegrond.

3. Besluit

Aangezien de verschillende aspecten van de ontslagregeling een onlosmakelijk geheel vormen, vernietigt het Hof het gehele decreet van 16 juni 2023. Om rechtsonzekerheid en organisatorische

moeilijkheden te vermijden, handhaaft het Hof de gevolgen van het decreet tot de datum van uitspraak van dit arrest.

Het Grondwettelijk Hof is het rechtscollege dat waakt over de inachtneming van de Grondwet door de verschillende wetgevers in België. Het Hof kan wetten, decreten en ordonnanties vernietigen, ongrondwettig verklaren en schorsen wegens schending van een fundamenteel grondrecht of een bevoegdheidverdelende regel.

Dit persbericht, opgesteld door de cel “media” van het Hof, bindt het Grondwettelijk Hof niet. De tekst van het arrest is te vinden op de webstek van het Grondwettelijk Hof.

Contactpersonen voor de pers : Frank Meersschaut | 0475/325.218 | Tim Souverijns | 02/500.12.21 | Thomas Leys | 02/500.12.60

Volg het Hof via LinkedIn